

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ШРИФТІВ ПРИ РОЗРОБЦІ ІНКЛЮЗИВНОГО ВЕБДИЗАЙНУ

Типографіка є фундаментом веб-дизайну та важливим елементом, який має враховувати правила інклюзивності, адже невдалий вибір шрифту може перетворити корисний ресурс на функціонально непридатний для споживання контенту. Сучасний дизайн еволюціонує в бік персоналізації, розширюючи фокус з умовного «середньостатистичного користувача» на реальне різноманіття людських потреб ще на етапі розробки. Оскільки універсального шрифту не існує, золотим стандартом інклюзивності стає надання користувачеві інструментів контролю – можливості перемикання гарнітури чи зміни налаштувань тексту безпосередньо в інтерфейсі сайту.

При підборі шрифтів слід враховувати не лише фізичну здатність ока бачити текст, а й психологічні механізми обробки інформації, адже невдала типографіка створює бар'єри як для людей з поганим зором, так і для користувачів з нейровідмінностями. Людям із вадами зору, такими як глаукома чи катаракта, складно сприймати шрифт із зарубками через велику кількість дрібних деталей, тому краще використовувати прості гротески типу Arial або Verdana, які залишаються розбірливими навіть при сильному збільшенні. Особливу увагу варто приділяти зниженню когнітивного навантаження для нейровідмінних людей, адже складні або нестандартні гарнітури ламають звичні ментальні моделі сприйняття, що стає критичним бар'єром при дислексії чи розладах аутистичного спектра [2]. Важливо також уникати конфлікту між логікою інтерфейсу та очікуваннями відвідувача, оскільки невідповідність стилю шрифту контексту викликає когнітивний дисонанс, змушуючи мозок витратити зайву енергію на обробку візуальних суперечностей замість розуміння суті контенту.

З технічної точки зору шрифт безпосередньо впливає на спрямування уваги користувача через візуальну ієрархію, де розмір, товщина та інтерліньяж визначають швидкість сканування сторінки та розуміння контексту. Важливо, щоб шрифт залишався читабельним при адаптації під різні екрани та при масштабуванні без втрати змісту. Пліч-о-пліч із формою літер стоїть робота з кольором, адже співвідношення кольору тексту до тла має забезпечувати достатній контраст для читання, але водночас не бути надмірно різким, щоб не викликати ефекту світіння, який є болісним для людей зі світлочутливістю, а також не «рिзах» очі.

Розробка справді інклюзивного дизайну неможлива без тестування, яке базується на емпатії та використанні спеціалізованого інструментарію,

оскільки дизайнер не має права покладатися лише на власний зір. Існують програми та розширення браузера, такі як Web Disability Simulator, Funkify – Disability Simulator або вбудовані інструменти розробника, що дозволяють емулювати різні вади зору, від повної сліпоти до різних видів дальтонізму чи катаракти [2]. Це дає можливість розробнику побачити власний макет очима користувача з обмеженнями, перевірити, чи не зливаються кольори при певних фільтрах, чи достатньо чіткими є літери та чи зберігається загальна інформативність тексту в нестандартних умовах сприйняття.

Впровадження інклюзивної типографіки вимагає комплексного підходу. Важливо забезпечити достатній міжрядковий інтервал та дистанцію між абзацами для полегшення читання, а також уникати використання тексту у вигляді зображень, якщо він не має альтернативного опису для озвучення скрінрідерами. Хорошою практикою є інтеграція спеціальної панелі доступності, яка дозволяє відвідувачу сайту самостійно адаптувати контент під свої потреби, змінюючи шрифт, контрастність чи розмір тексту, а також вибір таких гарнітур, де схожі символи, мають чіткі візуальні відмінності.

У результаті дослідження встановлено, що вибір шрифтів в інклюзивному веб-дизайні має базуватися не на пошуку універсальної гарнітури, а на забезпеченні читабельності, гнучкості та адаптивності типографічних рішень. Ключовими критеріями є простота форм літер, достатній міжрядковий інтервал, масштабованість без втрати розбірливості, контрастність тексту до тла та можливість індивідуального налаштування параметрів відображення. Запровадження механізмів користувацького контролю над типографікою сприяє зниженню когнітивного навантаження та підвищенню доступності контенту для людей з порушеннями зору й нейровідмінностями. Таким чином, інклюзивна типографіка виступає важливим інструментом формування безбар'єрного цифрового середовища та розширення аудиторії вебресурсів.

Список літератури

1. Голмз, К. (2024). Невідповідність: Як інклюзія формує дизайн. Київ: ArtHuss.
2. Дизайн проти мислення? Як подолати конфлікт між логікою інтерфейсу й хаосом людського мозку. [Online]. Available: <https://genius.space/lab/dizajn-proti-mislennya-yak-podolati-konflikt-mizh-logikoyu-interfejsu-j-haosom-lyudskogo-mozku/>.
Науковий керівник: Трунова Т.О.